

Alimenty na byłą żonę

Omawiając kwestie związane z alimentami na byłą żonę w pierwszej kolejności należy wskazać, iż obowiązek alimentacyjny między byłymi małżonkami ma swoje uzasadnienie w istniejącym wcześniej stosunku małżeństwa. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 16.12.1987 r., sygn. akt III CZP 91/86, podkreślił:

„Małżeństwo jest związkiem dwojga osób, obejmującym w zasadzie całość ich życia. Cel i społeczne znaczenie związku małżeńskiego wymagają, by niektóre konsekwencje jego zawarcia trwały nawet po rozwiązaniu małżeństwa. Jednym z takich skutków jest istniejący w określonych w ustawie przypadkach obowiązek alimentacyjny między rozwiedzionymi małżonkami, uregulowany w art. 60 – 61 k.r.o. Pozostawienie tego skutku jest ze społecznego punktu widzenia konieczne, gdyż nie dałoby się pogodzić z zasadami współżycia społecznego pozostawienie bez żadnego zabezpieczenia po rozwodzie małżonka potrzebującego pomocy, zwłaszcza tego, który nie dał powodu do rozwiązania małżeństwa, a który poświęcił wspólnocie rodzinnej wiele lat swego życia„

Dodatkowo art. 130 k.r.o. stanowi, że „Obowiązek jednego małżonka do dostarczania środków utrzymania drugiemu małżonkowi po rozwiązaniu lub unieważnieniu małżeństwa albo po orzeczeniu separacji wyprzedza obowiązek alimentacyjny krewnych tego małżonka.”

Z tych przyczyn ustawodawca utrzymuje obowiązek alimentacyjny po rozwodzie, z tym że uzależnia go od dodatkowych przesłanek oraz w sposób szczególny normuje jego zakres i czas trwania na podstawie art. 60 k.r.o. Jego istnienie i zakres jest uregulowany odmiennie w zależności od tego, jaki zapadł w sprawie wyrok rozwodowy w zakresie winy za rozkład pożycia małżeńskiego.

Niemniej jednak alimenty na byłego małżonka, w sytuacji rozvodu bez orzekania o winie również są możliwe.

Zgodnie z art. 60 § 1 k.r.o. „Małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia i który znajduje się w niedostatku, może żądać od drugiego małżonka rozwiedzonego dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego”.

Przepis ten dotyczy dwóch sytuacji, po pierwsze sytuacji, gdy sąd orzeka rozwód bez orzekania o winie jak również przepis ten reguluje istnienie i zakres obowiązku alimentacyjnego między byłymi małżonkami po orzeczeniu rozvodu, w sytuacji, gdy oboje małżonkowie zostali uznani za winnych rozkładu pożycia małżeńskiego.

Obowiązek alimentacyjny rozwiedzionych małżonków przy rozwodzie bez orzekania o winie zależy od spełnienia dwóch przesłanek:

1. od orzeczenia rozvodu bez orzekania o winie, czyli takiego, w którym sąd na żądanie zgodne małżonków orzeka, że żadne z małżonków nie ponosi winy rozkładu pożycia małżeńskiego oraz

2. małżonek rozwiedziony żądający alimentów od drugiego małżonka musi znajdować się w niedostatku.

Istotnym jest to, że w sytuacji wyroku rozwodowego bez orzekania o winie, obowiązek alimentacyjny działa w dwie strony, jest wzajemny, czyli każdemu z małżonków będzie przysługiwało roszczenie alimentacyjne na siebie od drugiego małżonka, o ile znajdzie się w niedostatku.

W doktrynie i orzecznictwie wskazuje się, że stan niedostatku występuje wtedy, gdy rozwiedziony małżonek domagający się alimentów nie jest w stanie własnymi siłami zaspokoić swoich usprawiedliwionych potrzeb. Zatem małżonek domagający się alimentów powinien najpierw w pełni wykorzystać wszystkie swoje możliwości, ażeby zaspokoić swoje usprawiedliwione potrzeby.

Żądanie rozwiedzonego małżonka dotyczy alimentów, tj. dostarczania środków w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego byłego małżonka oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego byłego małżonka.

Alimenty takie mogą zostać zasądzone w wyroku rozwodowym od daty uprawomocnienia się takiego wyroku.

Z żądaniem zasądzenia alimentów można wystąpić już w pozwie o rozwód, ale z takim żądaniem można wystąpić również już po zakończeniu postępowania rozwodowego, wytaczając odrębne powództwo.

Zgodnie z art. 60 § 3 k.r.o. „Obowiązek dostarczania środków utrzymania małżonkowi rozwiedzionemu wygasa w razie zawarcia przez tego małżonka nowego małżeństwa. Jednakże, gdy zobowiązanym jest małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za winnego rozkładu pożycia, obowiązek ten wygasa także z upływem pięciu lat od orzeczenia rozvodu, chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności sąd, na żądanie uprawnionego, przedłuży wymieniony termin pięcioletni”.

Tym samym po pierwsze, w przypadku rozvodu bez orzekania o winie obowiązek alimentacyjny między rozwiedzionymi małżonkami wygasa w razie zawarcia przez uprawnionego do alimentów nowego małżeństwa. Czyli jeżeli małżonek, który domaga się alimentów zawrze nowy związek małżeński wówczas obowiązek byłego zobowiązanego do alimentów małżonka wygasa, gdyż wówczas obowiązek taki w stosunku do uprawnionego do alimentów byłego małżonka przejmuje nowy

małżonek. Co ważne, nie prowadzi natomiast do wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego zawarcie nowego związku małżeńskiego przez byłego małżonka zobowiązanego do alimentów, choć może mieć to wpływ na wysokość takiego obowiązku alimentacyjnego.

Obowiązek alimentacyjny wygasa ponadto, gdy jeden z byłych małżonków umrze.

Po drugie, w przypadku rozwodu bez orzekania o winie, obowiązek ten wygasa także z upływem 5 lat od orzeczenia rozwodu, tj. od daty uprawomocnienia się wyroku rozwodowego, chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności sąd, na żądanie uprawnionego, przedłuży wymieniony termin pięcioletni.

Wskutek upływu 5 – lat od daty uprawomocnienia się wyroku rozwodowego wygasa zarówno obowiązek alimentacyjny między rozwiedzionymi małżonkami, jak i ustaje prawo do żądania alimentów od rozwiedzonego małżonka.

Warto pamiętać, że przy rozwodzie bez orzekania o winie, taki małżonek niewinny, który chce domagać się alimentów od drugiego małżonka ma, co do zasady, 5 lat od orzeczenia rozwodu, tj. od daty uprawomocnienia się wyroku rozwodowego – na wystąpienie z takim żądaniem, gdyż zgodnie z art. 60 § 3 zdaniem 2 k.r.o. gdy zobowiązanym jest małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za winnego rozkładu pożycia, obowiązek ten wygasa także z upływem pięciu lat od orzeczenia rozwodu. Ten 5-letni termin może w wyjątkowych okolicznościach zostać przedłużony przez sąd na żądanie uprawnionego małżonka, przykładowo za takie wyjątkowe okoliczności w rozumieniu tego przepisu, orzecznictwo sądów uznaje ciężką chorobę uprawnionego do alimentów rozwiedzonego małżonka, która uniemożliwia mu podjęcie pracy.

Obowiązek alimentacyjny w takim wypadku działa w dwie strony, gdyż wówczas oboje małżonkowie po spełnieniu przesłanek mogą być uprawnieni do żądania alimentów jako małżonkowie niewinni rozkładu pożycia.

Podsumowując, gdy rozwód nastąpił bez orzekania o winie małżonków za rozkład pożycia wówczas byli małżonkowie są nawzajem zobowiązani do udzielenia sobie wsparcia finansowego, ale ten obowiązek alimentacyjny jest ograniczony przesłanką w postaci znajdowania się przez byłego małżonka w niedostatku oraz co do zasady ograniczony czasowo, tj. przez okres 5 lat od orzeczenia rozwodu, chyba że były małżonek ponownie się ożeni albo wyjdzie za mąż.

Tak jak to zostało wskazane powyżej art. 60 § 1 k.r.o. reguluje również istnienie i zakres obowiązku alimentacyjnego między byłymi małżonkami po orzeczeniu rozwodu, w sytuacji, gdy oboje małżonkowie zostali uznani za winnych rozkładu pożycia małżeńskiego. Zatem aktualne są powyższe uwagi co do przesłanek powstania takiego obowiązku związanych z niedostatkiem. Z jednym bardzo ważnym zastrzeżeniem co do trwania takiego obowiązku alimentacyjnego między rozwiedzionymi małżonkami w sytuacji, gdy sąd wydał wyrok orzekający rozwód z winy obu stron.

Zgodnie z art. 60 § 3 k.r.o. obowiązek alimentacyjny między rozwiedzionymi małżonkami wygasa w razie zawarcia przez uprawnionego do alimentów nowego małżeństwa, (czyli tak samo jak w przypadku rozwodu bez orzekania o winie), wówczas bowiem funkcje alimentacyjne względem uprawnionego byłego małżonka przejmuje nowy małżonek. Co ważne, nie prowadzi natomiast do wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego zawarcie nowego związku małżeńskiego przez byłego małżonka zobowiązanego do alimentów, choć może mieć to wpływ na wysokość takiego obowiązku alimentacyjnego.

Ale co ważne w sytuacji gdy, zobowiązany do alimentacji jest małżonek, który został uznany za winnego rozkładu pożycia (czyli w przypadku rozwodu z winy obu stron) to 5 letnie czasowe ograniczenie tu nie jest podstawą do wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego (tak jak w przypadku obowiązku alimentacyjnego rozwiedzionych małżonków w sytuacji rozwodu bez orzekania o winie), zatem obowiązek ten jest co do zasady dożywotni. Można jednak z zależności od zmiany sytuacji, w tym zmiany okoliczności stanu faktycznego wystąpić do sądu o ich modyfikację lub uchylenie.

Obowiązek alimentacyjny wygasa ponadto, gdy jeden z byłych małżonków umrze.

Sytuacja wygląda inaczej, gdy sąd w wyroku rozwodowym orzeknie, że wyłączną winę za rozkład pożycia ponosi tylko jeden z małżonków. Bowiem zgodnie z art. 60 § 2 k.r.o. „Jeżeli jeden z małżonków został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia, a rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego, sąd na żądanie małżonka niewinnego może orzec, że małżonek wyłącznie winny obowiązany jest przyczyniać się w odpowiednim zakresie do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb małżonka niewinnego, chociażby ten nie znajdował się w niedostatku”.

Obowiązek alimentacyjny rozwiedzionych małżonków przy rozwodzie z wyłącznej winy drugiego małżonka za rozkład pożycia zależy od spełnienia dwóch przesłanek:

I. orzeczenia rozwodu o wyłącznej winie drugiego małżonka za rozkład pożycia małżeńskiego,

II. istotnego pogorszenia sytuacji materialnej małżonka niewinnego na skutek rozwodu.

Orzekając o żądaniu małżonka niewinnego zasądzenia alimentów na podstawie art. 60 § 2 k.r.o. od małżonka wyłącznie winnego za rozkład pożycia sąd będzie porównywać sytuację, w jakiej małżonek niewinny znajdzie się po rozwodzie, z sytuacją finansową gdyby rozwód nie został w ogóle orzeczony i gdyby małżonkowie kontynuowali pożycie małżeńskie, prowadząc wspólnie gospodarstwo domowe.

Zauważyć należy, że tu już przesłanką nie jest jedynie niedostatek. Zatem małżonek niewinny rozkładu pożycia, może żądać alimentów od małżonka wyłącznie winnego nawet wówczas, gdy nie popadł w niedostatek, a w oparciu o to, że rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie jego sytuacji materialnej. Równocześnie małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia nie ma żadnych praw w przedmiocie

żądania alimentów od małżonka niewinnego, nawet gdyby małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia popadł w niedostatek.

Sąd na żądanie małżonka niewinnego może orzec, że małżonek wyłącznie winny obowiązany jest przyczyniać się w odpowiednim zakresie do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb małżonka niewinnego.

Zgodnie z art. 60 § 3 k.r.o. obowiązek alimentacyjny między rozwiedzionymi małżonkami wygasa w razie zawarcia przez byłego małżonka uprawnionego do alimentów nowego małżeństwa (zatem w tym zakresie jest podobnie tak jak przy rozwodzie bez orzekania o winie oraz orzekaniem o winie obu stron). Co ważne, nie prowadzi natomiast do wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego zawarcie nowego związku małżeńskiego przez byłego małżonka zobowiązanego do alimentów, choć może mieć to wpływ na wysokość takiego obowiązku alimentacyjnego.

Natomiast ważne jest, że w sytuacji, gdy, zobowiązany do alimentacji jest małżonek, który został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia małżeńskiego to 5 letnie czasowe ograniczenie tu nie jest podstawą do wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego (tak jak w przypadku obowiązku alimentacyjnego rozwiedzionych małżonków w sytuacji rozwodu bez orzekania o winie). Tym samym w przypadku rozwodu z orzeczeniem o wyłącznej winie jednego z małżonków taki obowiązek alimentacyjny między rozwiedzionymi małżonkami nie jest ograniczony czasowo, chyba że zmieni się stan faktyczny sprawy.

Obowiązek alimentacyjny wygasa ponadto, gdy jeden z byłych małżonków umrze.

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

Osoby, które borykają się z problemami prawnymi mogą skorzystać z darmowej porady prawnej w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego na terenie powiatu wschowskiego – w SŁAWIE, WSCHOWIE I SZLICHTYNGOWEJ.

Obowiązują zapisy na porady

- punkt we Wschowie – nr tel. 65 540 89 57/50, 515 856 516
- punkt w Sławie – nr tel. 65 540 89 20
- punkt w Szlichtyngowej – nr tel. 65 540 89 30
- lub rejestracja on-line <https://www.gov.pl/web/nieodplatna-pomoc>

Artykuł powstał w ramach realizowanego przez Stowarzyszenie CIVIS SUM zadania publicznego pt.: „Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz realizacja zadań z zakresu edukacji prawnej w powiecie wschowskim w 2024 r.” finansowanego ze środków przekazanych przez Powiat Wschowski. Artykuł jest wkładem własnym osobowym do ww. zadania.